

СЕКЦІЯ
«ПРАВознавство»

Афанасієвська Анна-Марія

ДО ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

У статті аналізується проблема домашнього насильства у суспільстві, розкривається суть програм протидії булінгу та насильства, характеризується система шкільних заходів для запобігання та протидії насильству.

Ключові слова: домашнє насильство, булінг, концепція «Барнахус», антибулінгова програма Дана Ольвеуса.

Насильство в сім'ї – це не тільки фізичні та травми, отримані в побуті. Насправді це охоплює багато форм насильства, але всі вони мають спільні риси: відсутність поваги до іншої особи, бажання володіти і контролювати її, маніпулювання її рішеннями та діями.

У відповідності до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» виділяють чотири види насильства: фізичне, психологічне, економічне та сексуальне [1].

Домашнє насильство представляє собою дії (активні чи пасивні) фізичного, сексуального, психологічного або економічного характеру, які відбуваються в межах сім'ї або місця проживання, між родичами, колишнім або теперішнім подружжям, або особами, що спільно проживають, але не перебувають у родинних чи шлюбних відносинах між собою. Незалежно від того, чи перебуває особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому ж місці, що й постраждала особа, та включає погрози здійснення подібних дій.

Це серйозне порушення прав людини, що базується на нерівності між чоловіками та жінками та гендерній дискримінації. Проблема насильства,

зокрема відносно жінок, є актуальною для всіх країн і суспільств. Крім того, домашнє насильство торкається як жінок, так і чоловіків, хлопців і дівчат. Однак світові та національні статистичні дані, включаючи і з України, підтверджують, що жінки надмірно стають жертвами домашнього насильства.

Проблему булінгу вперше почали досліджувати наприкінці ХХ століття в Скандинавії. Вважається, що першим експертом у цьому напрямку був професор психології Дан Ольвеус. Вчений розробив програму протидії булінгу під назвою «The Olweus Bullying Prevention Program», яка визнана найефективнішою серед антибулінгових програм.

На сьогодні антибулінгова програма Дана Ольвеуса вважається однією з найбільш досліджених та ефективних. Її основні принципи включають:

1. Створення шкільного (і, в ідеалі, домашнього) середовища, яке відзначається теплом, позитивною зацікавленістю та залученістю дорослих.
2. Встановлення чітких меж та обмежень для неприйнятної поведінки.
3. Систематичне застосування некаральних, нефізичних санкцій за неприйнятну поведінку та порушення правил.
4. Наявність дорослих, що виступають як авторитети та взірці поведінки [2].

«Барнахус» (від «barna hús» – що перекладається з ісландської як «будинки для дітей») представляє собою місце, де різні професіонали із сфери правоохоронних органів, кримінального правосуддя, служб захисту дітей, а також медичного і психічного здоров'я працівники об'єднують свої зусилля для забезпечення дітям – жертвам та свідкам насильства - координований, ефективний захист, послуги та правосуддя, спрямовані на дитину.

Отже, концепція «Барнахус» в основному об'єднує правосуддя та соціальну сферу, що залучаються до роботи з випадками насильства та жорстокого поводження з дітьми. Це представляє собою «змішану форму організації», де поєднуються практики, правила та переконання різних інституцій. Проте, основними об'єднавчими принципами всіх існуючих моделей «Барнахус» є доброзичливе та дружнє ставлення до дітей, які стали

жертвами насильства чи жорстокого поводження, а також принцип роботи всіх фахівців із дитиною «під одним дахом» [3].

Профілактика та протидія домашньому насильству визначаються як один із основних напрямів виховної роботи у навчальних закладах протягом 2023/2024 навчального року. Це питання справді вимагає особливої уваги педагогічної спільноти, оскільки внаслідок воєнних подій проблема конфліктів та труднощів в українських сім'ях суттєво загострилась. Організація роботи освітнього закладу в цьому напрямі відбувається відповідно до Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Система шкільних заходів для запобігання та протидії насильству повинна включати:

1. Призначення уповноваженого працівника закладу освіти для проведення невідкладних заходів у випадках виявлення фактів насильства або отримання заяв/повідомлень від постраждалої особи чи інших осіб.

2. Проведення інформаційно-просвітницьких заходів з учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, включаючи дітей та їх участь. Особлива увага має бути приділена формуванню небайдужого ставлення учнів до постраждалих дітей, а також усвідомленню необхідності негайного інформування вчителів про випадки домашнього насильства, які стали відомі, та повідомлення про них відповідним кол-центрам.

3. Соціально-психологічний супровід постраждалих.

4. Розміщення контактної інформації уповноваженої особи закладу, організацій та установ, служб підтримки постраждалих осіб, на інформаційному стенді та офіційному веб-сайті.

5. Взаємодія з іншими суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [4].

Домашнє насильство – це гостра соціальна проблема, яка стосується безпеки та добробуту беззахисних осіб у межах власного дому. Тож, проблема

домашнього насильства вимагає негайної уваги та рішучих заходів. Це не лише порушення особистих прав та гідності постраждалих, а й загроза стабільності та безпеки суспільства в цілому. Розв'язання цієї проблеми вимагає взаємодії громади, правоохоронних органів, соціальних служб. Тільки шляхом спільних зусиль можна створити середовище, де кожна особа може відчувати себе захищеною і підтриманою, а домівка стане справжнім місцем безпеки та гармонії.

Список використаних джерел та літератури

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://cutt.ly/9wKOPt9k> (дата звернення 18.01.2024).

2. Букіна. Боротьба з булінгом: досвід Норвегії. *Громадська організація Освітній Маркер*. 2019. URL: <http://osvmarker.com.ua/novini-osviti/2353/> (дата звернення 18.01.2024).

3. Модель «Барнхаус»: Загальна характеристика і впровадження в Україні. *UNICEF*. URL: <https://cutt.ly/TwKOU85V> (дата звернення 18.01.2024).

4. Алгоритм дій педагогів щодо виявлення та запобігання домашньому насильству. 2023. URL: <https://cutt.ly/KwKOUmGD> (дата звернення 18.01.2024).

Наук. керів.: Федоров І. О.

Кмець Дмитро

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ (ОСНОВНІ МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНІ АКТИ ПРО ОХОРОНУ ПАМ'ЯТОК У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ)

У статті проаналізовано основні міжнародно-правові акти з охорони археологічної спадщини західноєвропейських країн, норми яких заклали керівні підвалини в формуванні національного законодавства цих країн.

Ключові слова: археологічна спадщина, охорона археологічної спадщини, міжнародні акти з охорони археологічної спадщини, досвід країн Євросоюзу